

UDC 355/359

SCOPUS CODE 2205

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2020-2-97-103>

სამხედრო მეცნიერების ზოგიერთი პრიორიტეტი საქართველოში

- მურთაზ გუჯეჯიანი** აგული სოხადის სახელობის სამოქალაქო და სამრეწველო მშენებლობის დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 68^ბ
E-mail: nav.qutaisi@gmail.com
- დავით მაისურაძე** აგული სოხადის სახელობის სამოქალაქო და სამრეწველო მშენებლობის დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 68^ბ
E-mail: maisuradzedavit1007@gmail.com
- ირაკლი ბუიშვილი** აგული სოხადის სახელობის სამოქალაქო და სამრეწველო მშენებლობის დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 68^ბ
E-mail: ibuishvili@mod.gov.ge

რეცენზენტები:

ე. მეძმარიაშვილი, სტუ-ის სამშენებლო ფაკულტეტის პროფესორი

E-mail: e.medzmariashvili@gtu.ge

თ. შუბლაძე, სტუ-ის ნაგებობების სპეციალური სისტემებისა და საინჟინრო უზრუნველყოფის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი

E-mail: shubladze.tengiz@gmail.com

ანოტაცია. თანამედროვე სამხედრო ხელოვნებაში პერსპექტიულად წარმოიჩინდა ქსელურ-ცენტრული ომის თეორია, რომელიც თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების ხაზზეა აგებული. სტატიაში განხილულია სამხედრო მეცნიერება და მისი პრიორიტეტები საქართველოში. ყურადღება გამახვილებულია სამხედრო ორგანიზაციის შემადგენელი ელემენტების და მათი ურთიერთპარმო-

ნიულობის აუცილებლობაზე, ხაზგასმით, დეტალურადაა აღწერილი სამხედრო მეცნიერების როლი ქვეყნის თავდაცვის ძალების განვითარებაში. წარმოდგენილია სამხედრო ისტორიის როლი საქართველოს სამხედრო ხელოვნების თეორიის განვითარებაში, მიუხედავად იმისა, რომ იგი თითქმის ბოლო სამი საუკუნე იყო რუსეთის იმპერიის შედგენილობაში. ამ ფონზე სტატიაში კლასიფიცირებულია საქართველოს სამხედრო ორგანიზაციის ძირ-

თადი პრიორიტეტები, რომელთა შორის შედარებით ვრცლად განხილულია გასატარებელი ღონისძიებები რომლებიც ეხება თანამედროვე ომების ასევე უახლესი მეთოდის ქსელურ-ცენტრული ომების კვლევას და მისი გარკვეული ელემენტების რეალიზაციას საქართველოში ქვეყნის შესაძლებლობიდან გამომდინარე; ქსელურ-ცენტრული ომების ის მიმართულებები, რომლებიც მოცემულ ეტაპზე რეალიზებულია საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში. სტატიაში ასევე წარმოდგენილია ქართველი სამხედრო მეცნიერების ბოლო პერიოდის ზოგიერთი კვლევა და სამუშაო.

საკვანძო სიტყვები: აღმოჩენა; განადგურება; გარჩევა; დამიზნება; ომის თეატრი; თავდაცვითი თემატიკა; მართვის სისტემები; საინჟინრო უზრუნველყოფა; სამხედრო ისტორია; სამხედრო მოღვაწეობა; სამხედრო ორგანიზაცია; ქსელურ-ცენტრული ომი.

შესავალი

საქართველოს სამხედრო ორგანიზაციაში, რომელიც სამხედრო მოღვაწეობით ახორციელებს ქვეყნის თავდაცვას, სამხედრო დარგის მეცნიერები და თავდაცვის თემატიკაზე მომუშავე სპეციალისტები, სამხედრო ინტელიგენციის სახით შედიან მესამე ჯგუფში. რაც შეეხება პირველ და მეორე ჯგუფებს, მათში შესაბამისად შედის სამხედრო ფორმირებები და სახელმწიფო სამხედრო მოღვაწეები [1].

ასეთი სტრუქტურით სამხედრო ორგანიზაციაში სამხედრო მოღვაწეებისა, რომელიც ცნობილია სამხედრო თეორიაში, დემოკრატიულ სახელმწიფოში მოითხოვს ზემოთ აღნიშნული ჯგუფების

ჰარმონიულ შეთავსებას. სხვა შემთხვევაში ქვეყანაში შესაძლოა მხოლოდ სამხედრო ფორმირებების არაკანონზომიერი გაზრდით, წარმოიქმნას ბუნტის წინაპირობები; მხოლოდ სამხედრო პოლიტიკური მოღვაწეების დომინირებით სახელმწიფო ავლენს სამხედრო ამბიციებს და მას არ გააჩნია საფუძველი ძლიერი შეიარაღებული ძალების სახით; მხოლოდ სამხედრო ინტელიგენციის გააქტიურება და წარმოჩენა სახელმწიფოს ამყოფებს სამხედრო რომანტიზმის პირობებში.

ამდენად, სამხედრო მეცნიერების კვლევის და დასკვნების საგანი უნდა გახდეს ქვეყნის სამხედრო ორგანიზაციის სწორი სტრუქტურითა და მისი მიზანდასახული და მიზანმიმართული ქმედებების კრიტერიუმების და ფორმების განსაზღვრა.

ძირითადი ნაწილი

სამხედრო ორგანიზაციის სწორი სტრუქტურითა და მისი მიზანდასახული და მიზანმიმართული ქმედებების კრიტერიუმების და ფორმების განსაზღვრა განასხვავებს სამხედრო მეცნიერებას კარგად ცნობილი თავდაცვითი თემატიკისაგან, რომლის პროფესიონალები ამ შეხვედრაზე და მთლიანად საქართველოში ჯერ კიდევ არიან. მათი ეფექტური ამოქმედება მეტად მნიშვნელოვანი იქნება სამხედრო ტექნიკის და ტექნოლოგიების დარგში. ამის ნიშნები ბოლო წლებში, შეიძლება ითქვას, რომ იგრძნობა, მაგრამ მისი ტემპი, ინტენსიურობა და, რაც მთავარია, დაგეგმვა, ორიენტაცია და მეცნიერების ორგანიზაცია ჯერ კიდევ შორს არის თანამედროვე დემოკრატიული საქართველოს სახელმწიფო მოთხოვნებისაგან. აქ მთავარია მეცნიერთა კვლევების საბოლოო შედეგის ზუსტი განსაზღვრა,

კონკრეტული გარემოს შექმნა, საერთაშორისო კო-ოპერაცია და სამხედრო ბაზრის მოთხოვნების დაკმაყოფილება.

სულ სხვა მდგომარეობაა სამხედრო მეცნიერებაში, რომელიც შეიარაღებული ბრძოლის ზოგადი კანონზომიერების გარდა იკვლევს სამხედრო სტრატეგიას, ოპერატიულ ხელოვნებას, ტაქტიკას, სამხედრო ეკონომიკას, საბრძოლო მომზადებას, სწავლებას, სამხედრო დაზვერვას და სხვა მრავალ საკითხს, რომელთა შორის ერთ-ერთი გამორჩეულია სამხედრო ისტორია, რომელიც შედგება ორი ნაწილისგან – ომების ისტორიისა და სამხედრო ხელოვნების ისტორიისაგან.

ზოგჯერ მკვლევართა მიერ, შეუცნობლადაც, ყველაზე უფრო წარმოჩენილი ქართულ სამხედრო მეცნიერებაში არის სამხედრო ისტორია. ამას ქვეყნის ისტორიული წარსული და ქართველ მეცნიერთა მაღალი დონე განსაზღვრავს. შეიძლება ითქვას, რომ ამ დარგში ქართველ მეცნიერებს შეუძლიათ კიდევ უფრო წარმოაჩინონ ქვეყანა საერთაშორისო არენაზე, მითუმეტეს, რომ ძალიან გამწვავებულია პრობლემები, რომლებიც უკავშირდება საქართველოს ტერიტორიის სტრატეგიულ ანალიზს გეოპოლიტიკური კატეგორიების მიხედვით.

სამხედრო მეცნიერება, საქართველოს ისტორიიდან გამომდინარე, ბოლო 250 წელია პრაქტიკულად არ ვითარდებოდა, რადგანაც ამ დარგში პრივილეგირებულად და დამკანონებლად იმპერიის ცენტრი გამოდიოდა. არადა ეს ის 250 წელია, როდესაც პრაქტიკულად მომზადდა და შეიქმნა თანამედროვე სამხედრო მეცნიერება და ხელოვნება, განისაზღვრა მისი ცნებები და დადგინდა ტერმინები.

ამას ემატება გარკვეული რიდი ქართველი სამხედრო მკვლევრებისა შეეჭიდონ ისეთი პრობლემების დამუშავებას, რომლებიც მოიცავენ ასიმეტრიულ ომებს, ჰიბრიდულ ომებს, სუროგატულ ომებს და მათი წარმოების ძირითად მეთოდებს – არაპირდაპირი მოქმედებების სტრატეგიას და პირდაპირი მოქმედებების სტრატეგიას, რომელიც ასევე მოიცავს ბოლო თაობის საინფორმაციო დაპირისპირებას და კიბერშეტევებს [2].

სამხედრო მეცნიერების მხრივ, მთავარია თანამედროვე ომის წარმოების უახლესი მეთოდის – ქსელურ-ცენტრული ომების კვლევა, რომლის გარკვეული ელემენტების რეალიზება საქართველოში სრულიად შესაძლებელია იქიდან გამომდინარე, რომ არსებობს მათემატიკური მოდელირების ძლიერი სკოლა და მართვის სისტემების მრავალი სამეცნიერო ცენტრი. თუნდაც შესწავლა და დამუშავება ციკლისა – აღმოჩენა, გარჩევა, დამიზნება და განადგურება – დიდი ეფექტის მომტანი იქნება საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მოქმედებებში.

საქართველომ და უპირველესად საქართველოს თავდაცვის ძალებმა, თუნდაც ქართველი მეცნიერების უშუალო მონაწილეობით, თავის სისტემაში უნდა დანერგოს მაღალეფექტური, თანამედროვე საინფორმაციო-ტექნოლოგიური კომპლექსი, რომელიც:

- I. უზრუნველყოფს ოპერატიული ინფორმაციის მოპოვებას;
- II. დროის რეალურ მასშტაბში უზრუნველყოფს სისტემაში ინფორმაციის ვერტიკალური და ჰორიზონტალური სქემით საიმედო და მოწინააღმდეგისათვის მიუწვდომელ გადაცემას;

III. ერთიან ინფორმაციულ სივრცეში, მართვის სისტემებზე დაყრდნობით მიიღოს საბრძოლო გადაწყვეტილება და დროის რეალურ მასშტაბში მოწინააღმდეგისაგან დაცულად, დაიყვანოს შემსრულებლებამდე;

IV. მინიმუმამდე დაიყვანოს აღნიშნული ციკლის – “აღმოჩენა – გარჩევა – დამიზნება – განადგურება” შესრულების დროის ხანგრძლივობა;

V. საინფორმაციო-კომუტაციური უკუკავშირით უნდა ხდებოდეს დადასტურება საბრძოლო დავალებების შესრულების შესახებ.

სხვა მრავალ მიზეზთან ერთად, სწორედ აქ ჩამოთვლილი კომპლექსის არარსებობა იყო მიზეზი იმისა, რომ საქართველომ ვერ აწარმოვა შემაკავებელი, ხანმოკლე, თავდაცვითი ოპერაციები რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომში, რამაც განსაკუთრებით გაართულა ქვეყნის საომარი თეატრის საერთო სურათი. ტერიტორიების მიტაცების შედეგად მოწინააღმდეგე მხარემ შემოაღწია საქართველოს საკომუნიკაციო ზონაში, რამაც გამოიწვია ოპერატიულ-სტრატეგიული ცვლილებები საქართველოს შეიარაღებული ძალების სტრატეგიული გაშლის, ოპერატიული გაშლის და ოპერატიული მოწყობის მხრივ.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს სამხედრო ორგანიზაციის და უპირატესად თავდაცვის ძალების უპირველესი ამოცანაა, სამხედრო მეცნიერების ინტენსიური და ეფექტური მონაწილეობით, საქართველოს საომარი თეატრის ომისათვის მომზადების თეორიული პრინციპების ჩამოყალიბება და მისი პრაქტიკული რეალიზაცია.

საომარი მოქმედებების თეატრის მომზადება ომისთვის არის ორგანიზაციული, ტექნიკური, საინჟინრო და სხვა ღონისძიებების სისტემა, რომელიც

საომარი მოქმედებების თეატრზე ხორციელდება ომში შეიარაღებული ძალების ორგანიზებული ჩაბმის უზრუნველყოფისა და საომარი მოქმედებების წარმატებით წარმოების მიზნით. ასევე, არის თავდაცვისათვის ქვეყნის ტერიტორიის მომზადების საერთო-სახელმწიფოებრივი ღონისძიებების შემადგენელი ნაწილი [3].

პარალელურად, ასევე მეცნიერული წანამძღვრებით, უნდა დამუშავდეს საბრძოლო მოქმედებების და ოპერაციების საინჟინრო უზრუნველყოფა, რომელსაც ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით მასშტაბურად ემატება ბუნებრივი და ხელოვნური ექსტრემალური ვითარებების საინჟინრო უზრუნველყოფაც, რომელშიც ასევე აქტიურად მონაწილეობენ საინჟინრო ნაწილები.

მიუხედავად იმისა, რომ სამხედრო მეცნიერების განვითარება საქართველოში ეს-ეს არის დაიწყო. ამ მხრივ:

- შეიქმნა საქართველოს პირობებზე გათვლილი სახელმძღვანელოები:
 - “საქართველოს სამხედრო-საინჟინრო დოქტრინის საფუძვლები”;
 - “ბრძოლებისა და ოპერაციების სამხედრო-საინჟინრო უზრუნველყოფა”.
- საზღვარგარეთ და საქართველოში გამოიცა მონოგრაფიები:
 - “Novel approach to indirect of military theory”. 2011. Munich. GRIN. 94p.
 - “ახალი მიდგომები სამხედრო თეორიის საკითხებისადმი”.
- დამუშავდა საქართველოს სამგანზომილებიანი სამხედრო-საინჟინრო ციფრული რუკა, მასშტაბით 1 : 200 000.

- საზღვარგარეთთან თანამშრომლობით შეიქმნა საქართველოს განსაკუთრებული მნიშვნელობის ოპერატიული ტერიტორიების, მაღალი სიზუსტის კოსმოსური გადაღებების მასალების ციფრული ბანკი.
 - დამუშავდა საქართველოს ტერიტორიაზე განლაგებული სამხედრო-საინჟინრო ობიექტების კატალოგი.
 - დაპროექტდა და დამზადდა ინვენტარული სწრაფად ასაგები, გასაშლელი, 48 მ. სიგრძის სამხედრო ხიდი, რომელიც გამოიყენებოდა სამხედრო სწავლებებში, მანევრებსა და სამოქალაქო ექსტრემალურ ვითარებებში.
 - დაპროექტდა და დასამზადებლად მზად არის ტანკ T-72-ზე დასამონტაჟებლად გათვლილი ამერიკული ტიპის საიერიშო ხიდი. მისი გაშლა გადასალახ დაბრკოლებაზე ხორციელდება 2–3 წუთში, ეკიპაჟის ტანკიდან გადმოუსვლელად. ფორსირების ოპერაციის დროს პროცედურა ტარდება მოწინააღმდეგის საცეცხლე ზემოქმედების პირობებში.
 - გამოიცა პირველი ქართული სამხედრო ენციკლოპედიური ლექსიკონი.
 - 2014 წელს, საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში პირველად ამოქმედდა სადოქტორო პროგრამა სამხედრო მეცნიერების დარგში დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად.
- ასე რომ, საქართველოში სამხედრო მეცნიერების დაწყება ინერციული პროცესია და იოლი არ იქნება მისთვის დიდი სიჩქარის მინიჭება. სამხედრო მეცნიერებამ თავისი წვლილი უნდა შეიტანოს სახელმწიფოს სამხედრო აღმშენებლობის და თავდაცვის ძალების გაძლიერების საქვეყნო საქმეში.

ამასთან დაკავშირებით ერთი, არცთუ უმნიშვნელო, საკითხის წინა პლანზე წამოწევაა საჭირო. სამხედრო მეცნიერების და ხელოვნების დარგში, დისერტაციის დაცვის შემთხვევაში, ზოგ ქვეყანაში პირს ენიჭება სამხედრო მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი, ხოლო ზოგში – სამხედრო ექსპერტის წოდება. ჩვენთან, საქართველოში, სამხედრო ექსპერტად იწოდება პირი, რომელსაც ხშირად ამის დადასტურება არ შეუძლია. სამხედრო ექსპერტად წოდებული ზოგიერთი პირი სხვადასხვა ჯგუფის და პოლიტიკური პარტიის გადმოსახედიდან საუბრობს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებში. აუცილებელია კორექტირება მოხდეს მათ გამოსვლებში და სტატიებში. ამასთან, არც მათი შეზღუდვა იქნებოდა დემოკრატიული პრინციპებისადმი ერთგულება, მაგრამ სამხედრო ოფიცრები და მეცნიერები გრძობენ ბევრი მათგანის არაპროფესიულ მსჯელობებს და ცდილობენ გარკვეული ფორმით, თუნდაც სწავლების პროცესის ორგანიზებით, საექსპერტო დონის გარკვეულ ამაღლებას.

დასკვნა

ამდენად, სამხედრო მოღვაწეობის ძირითადი მიზანი უნდა გახდეს საქართველოში საომარი მოქმედებების ერთიანი და უწყვეტი სივრცის შექმნა, რომელიც მოითხოვს რეალიზებას პრინციპისა – ცენტრალიზებულ ხელმძღვანელობას საბრძოლო მოქმედებების დროს, დამყარებულს სამხედრო ორგანიზაციის, პასუხისმგებლობის, მართვის და უზრუნველყოფის ერთობლიობაზე, მაგრამ ამის შესრულება სამხედრო მეცნიერების გარეშე შეუძლებელი იქნება.

ლიტერატურა

1. Medzmariashvili E. Novel approach to indirect actions of military theory. Munich. 2011.
 2. Military encyclopedic dictionary of Georgia. Tbilisi. 2017. (In Georgian).
 3. Medzmariashvili E. Fundamentals of Georgian military engineering doctrine. Tbilisi. 2006. (in Georgian).
-

UDC 355/359

SCOPUS CODE 2205

Some priorities of military science in Georgia

Murtaz Gujejiani	Department of Civil and Industrial Construction, Georgian Technical University, 68b M. Kostava str., 0160 Tbilisi, Georgia E-mail: nav.qutaisi@gmail.com
Davit Maisuradze	Department of Civil and Industrial Construction, Georgian Technical University, 68b M. Kostava str., 0160 Tbilisi, Georgia E-mail: maisuradzedavit1007@gmail.com
Irakli Buishvili	Department of Civil and Industrial Construction, Georgian Technical University, 68b M. Kostava str., 0160 Tbilisi, Georgia E-mail: ibuishvili@mod.gov.ge

Reviewers:

E. Medzmariashvili, Professor, Faculty of Civil Engineering, GTU

E-mail: e.medzmariashvili@gtu.ge

T. Shubladze, Chief Scientific Researcher, Institute of Constructions, Special Systems and Engineering Provision, GTU

E-mail: shubladze.tengiz@gmail.com

Abstract. The article considers the field of military science as one of the most important priority areas of Georgia and describes its role in the development of the country's self-defense forces. Great attention is paid to the issues of harmonic actions of military science component as well. The role of military history in the development of military art theory is described, despite the fact that Georgia was a part of the Russian Empire during the last three centuries.

The article classifies priorities in the organization of military development, deeply considers the issues of carrying out the measures necessary for the modern warfare, as well as the modern method for the study of network centric war, based on the capabilities of the country. Special attention is paid to the directions of network centric wars realised in the Georgian armed forces.

Herewith the article deals with the researches and works of the last period of Georgian military science.

Key words: Aiming; military organization; control systems; destruction; detection; distinguishing; engineer support; military activity; military history; network centric war; self-defense topics; war theater.

UDC 355/359
SCOPUS CODE 2205

Определенные приоритеты военной науки Грузии

- Муртаз Гуджеджиани** Департамент гражданского и промышленного строительства им. Агули Сохадзе, Грузинский технический университет, Грузия, 0160, Тбилиси, ул. М. Костава, 68^а
E-mail: nav.qutaisi@gmail.com
- Давид Майсурадзе** Департамент гражданского и промышленного строительства им. Агули Сохадзе, Грузинский технический университет, Грузия, 0160, Тбилиси, ул. М. Костава, 68^а
E-mail: maisuradzedavit1007@gmail.com
- Иракли Буишвили** Департамент гражданского и промышленного строительства им. Агули Сохадзе, Грузинский технический университет, Грузия, 0160, Тбилиси, ул. М. Костава, 68^а
E-mail: ibuishvili@mod.gov.ge

Рецензенты:

Э. Медзмариашвили, профессор строительного факультета ГТУ

E-mail: e.medzmariashvili@gtu.ge

Т. Шубладзе, главный научный сотрудник Института специальных систем сооружений и инженерного обеспечения ГТУ

E-mail: shubladze.tengiz@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрена область военной науки, как одно из важнейших приоритетных направлений Грузии и описана её роль в развитии сил самообороны страны. Также уделено большое внимание вопросам взаимодействия составных направлений военной науки. Описана роль военной истории в развитии теории военного искусства, несмотря на тот факт, что на протяжении трех столетий Грузия находилась в составе Российской империи.

На этом фоне в статье классифицированы приоритеты в организации военного развития, глубоко рассмотрены вопросы проведения мероприятий, необходимых для ведения современных войн, а также современного метода исследования сетцентрических войн, исходя из возможностей страны. Особое внимание уделено тем направлениям сетцентрических войн, которые были реализованы в силах самообороны Грузии.

Вместе с этим в статье представлены исследования и работы представителей грузинской военной науки.

Ключевые слова: военная деятельность; военная история; выявление; инженерное обеспечение; организация в военной сфере; прицеливание; различие; сетцентрическая война; системы управления; театр войны; тематика самообороны.

განხილვის თარიღი 25.05.2019

შემოსვლის თარიღი 08.06.2019

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 08.07.2020